

حقوق به زبان ساده

در موضوعات خانواده

در موضوعات خانواده / زیر نظر معاونت آموزش و
تحقیقات قوه قضائیه، اداره کل آموزشهای
مردمی. — تهران: عادل، ۱۳۸۳.
۴۴ ص. : مصور، جدول. — (حقوق به زبان ساده؛
[ج] ۱۰)

ISBN 964-91567-4-7

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا .
۱. حقوق -- ایران -- به زبان ساده . ۲. حل
اختلاف -- ایران . الف. ایران . قوه قضائیه .
اداره کل آموزشهای مردمی.

۳۴۹/۵۵

کتابخانه ملی ایران

ج ۱۰۰

۸۳-۲۴۶۳۲

کتابخانه ملی ایران

قوه قضائیه
معاونت آموزش و تحقیقات

حقوق به زبان ساده (در موضوعات خانواده)

زیر نظر معاونت آموزش قوه قضائیه، اداره کل آموزش های مردمی

ناشر: انتشارات عادل

تلفن: ۶۴۱۵۷۷۲-۶۴۱۵۰۹۶۵ (۰۲۱)

نوبت چاپ: اول - پاییز ۱۳۸۳

شمارگان: ۱۵۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۶۴-۹۱۵۶۷-۴-۷ ، ISBN : 964-91567-4-7

پست الکترونیکی: info@law-training.org

کلیه حقوق محفوظ است. هرگونه تکثیر و یا استفاده غیر مجاز از این اثر پیگرد قانونی دارد.

تهران، خیابان حافظ، نبش خیابان سمیه تلفن: ۸۸۹۴۱۲۸۰

مقدمه ۱

دانشتیهای ازدواج ۴

شروط ضمن عقد ازدواج

مهریه ۱۷

نفقه ۲۵

حضانة ۳۱

انحلال نکاح ۳۶

مقدمه

خانواده به عنوان با هویت ترین نهاد اجتماعی در طی قرون و اعصار و در مکاتب مختلف حقوقی و سیاسی همیشه مورد توجه و عنایت خاص بوده است. خداوند انسان را که اشرف مخلوقات است با تمایلات مختلفی خلق نموده که یکی از آن تمایلات میل به تشکیل خانواده و تولید مثل و بهترین و باکرامت ترین پاسخ به این میل و غریزه خدادادی ازدواج است و چنانچه این امر صحیحاً واقع گردد رابطه زوجیت برقرار و طرفین نسبت به یکدیگر دارای حقوق و تکالیفی می گردند که قانونگذار در مواد ۱۱۰۲ الی ۱۱۰۴ قانون مدنی به آنها اشاره نموده است. بدیهی است در صورتی که زن و شوهر پایبند و متعهد به این حقوق و تکالیف باشند و آنرا نکته به نکته عمل نمایند می توانند به آینده و ادامه زندگی مشترک خود امیدوار باشند. متأسفانه به لحاظ گسترش وسائل ارتباط جمعی تا حدودی شیوه زندگی نابسامان غربی در زندگی خانوادگی ما نیز تاثیر گذار بوده در حالیکه ما در خصوص روابط خانوادگی و حسن سلوک زوجین با یکدیگر دارای منابع غنی از آیات و احادیث و روایات می باشیم و چنانچه این توصیه ها و دستورات اخلاقی را الگو قرار دهیم بسیاری از مشکلات و معضلات را می توانیم با موفقیت پشت سر گذاریم.

همانطور که بیان شد قانون مدنی کشور ما بنحو اجمال به حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر اشاره نموده است که به نظر می رسد این حقوق و تکالیف بیشتر واجد جنبه ارشادی و اخلاقی است. البته باید اذعان نمود در روابط خانوادگی مواد خشک قانونی چندان تاثیری ندارد و اخلاق سخنگوی اول است.

به موجب ماده ۱۱۰۲ قانون مدنی 'همین که نکاح به طور صحت واقع شد، روابط زوجیت بین طرفین موجود و حقوق و تکالیف زوجین در مقابل همدیگر برقرار می شود'. از جمله این تکالیف مهریه و نفقه است که مرد مکلف به دادن آن به همسرش می باشد و نیز تمکین از طرف زن است که در ازای گرفتن نفقه باید نسبت به شوهرش ادا نماید و لذا ضرورتی ندارد که این تکالیف در عقد نامه قید گردد. در واقع به محض وقوع عقد این تکالیف برای زوجین ایجاد می گردد و تراضی برخلاف آن نیز معتبر نیست.

قانونگذار در ماده ۱۱۰۳ قانون مدنی زوجین را مکلف به حسن معاشرت با یکدیگر نموده و در نتیجه زن و شوهر مکلف به حسن

معاشرت با یکدیگرند یعنی باید از رفتار توهین آمیز نسبت به یکدیگر خودداری نموده با یکدیگر رفتار محبت آمیز داشته باشند.

به موجب ماده ۱۱۰۴ قانون مدنی زوجین باید در تحکیم مبانی خانواده و تربیت اولاد خود به یکدیگر معاضدت نمایند. قانونگذار از زن و شوهر می خواهد که با هم شریک و همدل بوده و با کمک یکدیگر درخت زندگی مشترک را به بار بنشانند و در تربیت کودکان با یکدیگر همکاری نمایند و نسبت به هم وفادار باشند.

ماده ۱۱۰۵ قانون مدنی ریاست خانواده را با مرد می داند و مقرر می دارد در روابط زوجین ریاست خانواده از خصایص شوهر است البته این ریاست در واقع اجرای یک وظیفه اجتماعی است که قانونگذار بر عهده مرد گذاشته است و نباید مورد سوء استفاده قرار گیرد و در واقع این حق یک نوع تضمین برای سلامت و استحکام خانواده است بنابراین نه قابل اسقاط و نه قابل واگذاری به یکدیگر است. بنابراین تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر را به سه دسته می توان تقسیم نمود: یک دسته از این تکالیف صرفاً بر عهده زوج است مانند نفقه و مهریه، دسته دیگر تکالیفی که بر عهده زوجه است مانند تمکین و دسته سوم تکالیفی که بین زوجین مشترک است مانند حسن معاشرت با یکدیگر و همکاری و معاضدت در تربیت اطفال که بدان اشاره گردید.

این مجموعه دهمین سری از سلسله متون آموزشی است که تحت عنوان حقوق به زبان ساده و در قالبی کاربردی جهت تعمیق دانش قضایی اعضای شورای حل اختلاف تدوین گردیده و ضمن تبیین و تشریح نظام قضایی کشور و نوع و صلاحیت و نحوه رسیدگی و حدود اختیارات و تکالیف هر یک از مراجع قضایی این امکان را بوجود خواهد آورد که کلیه علاقمندان به رشته حقوق و نیز شهروندان محترم بتوانند با مطالعه آن و شناخت دقیق دستگاه قضایی، نسبت به دادخواهی خود در مراجع صالحه و در زمان قانونی و به شیوه صحیح اقدام نمایند.

بدیهی است این امر نه تنها در شکل دادن روابط حقوقی و نتیجتاً کاهش دعاوی مطروحه تاثیر مهمی خواهد داشت، بلکه در صورت رجوع شهروندان به دستگاه قضایی، با دلالت دادن آنان به مبادی و مصادر صحیح از تطویل دادرسی نیز جلوگیری خواهد نمود.

از طرف دیگر آشنایی مردم با حقوق و تکالیف قانونی، می تواند به نوبه خود در پیشگیری از وقوع جرایم تاثیر بسزایی داشته و

نهایتاً با کاهش حجم پرونده های مطروحه موجب عرضه بهتر خدمات قضایی شود.

اگر چه برای وصول به اهداف مذکور، راهی طولانی در پیش است و برای رسیدن به اعتلای فرهنگ حقوقی بهره گیری از عناصر و عوامل دیگری شرط لازم می باشد، لیکن پر واضح است که ادامه چنین روندی میتواند به تقویت روحیه خوداتکایی و تقلیل بوروکراسی منجر گردیده و به رشد و بالندگی جامعه پویا و در حال تکامل ما شتاب بیشتری دهد.

لازم به گوشزد است ارتقاء دانش حقوقی عامه در فرمان مقام معظم رهبری و در حکم انتصاب حضرت آیت ... شاهرودی مورد تاکید معظم له بوده و در بند شانزدهم سیاست های کلی قضایی مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز از جایگاه خاصی برخوردار گردیده است.

در پایان ضمن قدردانی از تشریک مساعی دفتر عمران سازمان ملل متحد ———— امید است با عرضه چنین مجموعه های آموزشی در سطح روابط عمومی کلیه دستگاه ها، وزارتخانه ها، سازمان های دولتی، دفاتر ارشاد و معاضدت قضایی، فرهنگسراها و دفاتر مددکاری اجتماعی سراسر کشور در آینده ای نه چندان دور شاهد ارتقاء سطح کمی و کیفی دانش حقوقی همگان و نهایتاً تحولی چشمگیر در روابط اجتماعی باشیم.

معاونت آموزش قوه قضاییه
اداره کل آموزش های مردمی